MUSAB B. UMEYR

- Mekke'nin zengin ailelerinden olup, yakışıklı ve güzel giyinen bir gençti. Anne ve babası onun üzerine titrerdi. Özellikle, Mekke'nin en zenginlerinden sayılan annesi, oğluna güzel elbiseler giydirir ve güzel kokular sürerdi. Mekkelilerle onu hayranlıkla seyrederlerdi.
- Gençliğine rağmen meclislerin vazgeçilmez insanı olan Mus'ab, her mecliste bulunması istenen bir şahsiyet olmuştu. Sözlerinin güzelliği ve aklının üstünlüğü kendisine bütün kalbleri ve kapıları açıyordu.

- Hz. Peygamber onun hakkında şöyle buyurmuştu:
- مَا رَأَيْتُ بِمَكَّةَ أَحَدًا أَحْسَنَ لِمَّةً وَلَا أَرَقَّ حُلَّةً وَلَا أَنْعَمَ نِعْمَةً مِنْ مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ
- *"Mekke'de Mus'ab b. Umeyr'den daha güzel giyinen, daha yakışıktı ve nimetler içinde yüzen başka bir genç görmedim."*[1]

---

[1] İbn Sa'd, Tabakat.

Müslüman Olması:

- Mus'ab, Mekke'de o günün şartlarına göre zenginlik ve ihtişam içinde yaşarken, Hz. Peygamber'in insanları İslâm'a davet ettiğini öğrendi. Mekke bütün problemlerini, uğraşlarını bir tarafa bırakmış, sadece Allah Rasûlü ve O'nun getirdiği din ile meşgul oluyordu. Refah içindeki bu genç de insanlar içinde bu yeni din ile en çok ilgilenenlerdendi.
- Allah'ın Elçisi ve O'na inananların Safa tepesindeki Erkam‘ın evinde toplandıklarını işitti. Hiç tereddüt ve duraksama göstermeksizin bir akşam o eve gitti.
- Orada Allah'ın elçisi ashâbıyla karşılıklı oturmuşlar, onlara Kur'an okuyor, onlarla beraber Allah için namaz kılıyordu.
- Mus'ab, okunan Kur’an’dan son derece etkilenerek İslam dini ile müşerref oldu.

Annesinin Tepkisi

- Mus'ab'ın annesi Hunnas binti Malik, korkunç güçte bir şahsiyete sahipti. Mus'ab Müslüman olduğunda, yeryüzünde korktuğu yegâne kimse annesiydi.
- O sırada Mekkeliler, Müslümanlara yoğun bir baskı uyguladığından, Hz. Mus'ab müslüman olduğunu ailesinden gizlemek zorunda kalmıştı. Ama o, Peygamberimizi gizlice ziyaret etmeyi de ihmal etmezdi. Ne var ki Osman b. Talha, Mus'ab'ın namaz kıldığını görüp durumu annesi ile akrabalarına bildirince akrabaları Mus’ab’ı yakalayıp hapsettiler. Mekke'nin bu nazlı ve zengin genci için artık çile dolu zor günler başlamıştı.

- Annesi Kur'an okuyan Mus'ab'ı susturmak için harekete geçtiyse de Onun güzelliği, yumuşaklığı karşısında pek bir şey yapamadı. Annelik duygusu ağır bastı, dövmek ve işkence etmek gibi şeylerden vazgeçti.
- Ama ilahlarına dil uzatmasından dolayı da başka bir cezalandırma usûlüne başvurdu. Böylelikle Mus'ab'ı evinin direklerinden birine bağladı, kapıyı da üzerine kilitledi.
- Bu durum müslümanlardan bir kısmının Habeşistan'a hicret haberini alıncaya kadar sürdü.
- Bunu duyar duymaz çareler aramaya koyulan Mus'ab, bir gün annesi ve muhafızını gaflete getirip, Habeşistan'a muhacir olarak gitti.

Habeşistana Hicreti

- Habeşistan'a hicret eden ilk kafileye katılıncaya kadar hapiste tutulan Hz. Mus'ab, hicret imkanı çıkınca, dinini daha rahat bir şekilde yaşayabilmek için Habeşistan'a hicret etti.
- Habeşistan dönüsünde Hz. Mus'ab'ın durumu tamamen değişmiş ve bu nazlı delikanlının yerini, kalbi İslam ve imanla dopdolu iradesi güçlü kuvvetli, metin bir genç almıştı. Annesi ondaki bu kararlılık ve metaneti görünce, üzerindeki baskısını biraz hafifletmek zorunda kaldı.
- Son olarak annesi, Habeşistan dönüşü onu tekrar hapsetmek istedi. Hapsetmeye yardımcı olan herkesi öldüreceğine dair yemin edince annesi onun ne kadar kararlı olduğunu bildiği için bıraktı. Hem annesi hem kendisi bu esnada ağlıyorlardı. Bu son veda anı; annenin küfürde

aşılacak direnişini, oğlun da imanda şaşılacak sebatını sergiliyordu. Anne oğlunu evinden kovdu ve şöyle haykırdı:

- "İstediğin yere git. Artık ben senin annen değilim."
- Musa'b annesine yaklaştı ve:
- "Ey anneciğim! Sana yardımcı olmak istiyorum ve senin adına endişe ediyorum! Allah'ın bir olduğuna ve Muhammed'in Allah'ın kulu ve Rasûlü olduğuna şehadet getir." dedi. Annesi cevaben:
- "Parlayan yıldıza yemin olsun ki, senin dinine asla girmem. Aklım zayıf, görüşüm kıt değil."
- Böylelikle Musa'b rahatı ve bolluğu bir tarafa itip, eski elbiselere ve bir gün tok birçok gün aç kalmaya razı oldu.

İlk Öğretmen:

- Bu sırada Birinci Akabe Beyati olmuş ve Medinelilerden bir grup İslâm'ı kabullenmişti. Kendilerine İslâm'ı anlatmak ve diğerlerine de tebliğ yapmak için Rasûlullah'tan bir öğretici istediler. Hz. Peygamber de bu önemli görev için Hz. Mus'ab b. Umeyr'i görevlendirdi. Hz. Mus'ab onlara hem namaz kıldıracak, hem Kur'an öğretecek, hem de diğer insanlara İslâm'ı anlatacaktı ve yeni kimseleri İslâm'a davet edecekti. Böylece Medine'ye ilk hicret eden sahabe Mus'ab b. Umeyr oldu.

Medine’de Tebliği:

- Mus’ab b. Umeyr bir gün vaaz ederken ansızın Medine’nin ileri gelenlerinden Usayd b. Hudayr çıkageldi. Öfke ile, kavmi arasında fitne çıkaran ilahlarını terke çağıran ve daha önce hiç duymadıkları, alışmadıkları bir tek İlah'tan söz eden kişiye doğru yürüdü.
- Onların ilahları hep belli yerlerde duruyordu. Bir kimse ilahlarına ihtiyaç duyduğunda yerini biliyordu, o tarafa yönelir ve o ilah da onun zararını giderir, duasını kabul ederdi. Muhammed'in İlahına gelince Mus'ab'ın davet etmiş olduğu bu İlah'ın ne yeri belliydi ne de bir kimse O'nu görebiliyordu.
- Mus'ab'la oturup sohbet eden müslümanlar Usayd'ın ansızın gelişini görmemişlerdi, fark ettiklerinde dağıldılar, sadece Mus'ab dimdik

ayakta kalmış ve onu yumuşaklıkla İslâm'a çağırıyordu. Usayd geldi, önünde durdu ve şöyle dedi: "Sizi bölgemize getiren nedir? Zayıf akıllı kimseler mi? Eğer hayatta kalmak istiyorsan derhal buradan ayrıl.

- Mus'ab ise bütün vakar ve yumuşaklığım koruyarak: "Oturup dinlemez misin? Eğer davamızı beğenirsen kabul edersin. Eğer beğenmezsen, istediğin şeyi sana zorla kabul ettirmeğe çalışmayız."
- Usayd, akıllı ve zeki bir kimseydi. Mus'ab'ın sadece kendinde olanı sunma gayretini gördü. Mus'ab onu sadece dinlemeye çağırıyordu. Eğer kabul ederse ne âlâ değilse Mus'ab onun bölgesini terk edecek, başka bir kimse, bölge ve kabileye zarar ziyan vermeksizin gidecekti.
- Usayd, tamam diyerek kılıcını yere koydu ve oturdu. Daha Mus'ab Kur'an'dan az bir ayet okuyup tefsir etmişti ki, Usayd'da bir takım deği-şikliklerin olduğu görülmeye başladı. Mus'ab daha sözünü bitirmeden

Usayd "Ne doğru ve ne güzel bir söz! Bu dine girmek isteyen ne yapmalıdır?" dedi. Bunun üzerine Musa'b ona yöneldi ve sadece elbise ve bedenini temizler, Allah'tan başka ilah olmadığına dair şahadet getirirsin" dedi.

- Usayd, az bir süre onlardan ayrıldı ve tertemiz su damlaları saçlarından dökülür bir vaziyette yanlarına geldi: Allah'tan başka İlah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahadet ederim." diye inancını ilân etti.
- Haber, hızla Medine'ye yayıldı. Sa'd b. Muaz ve Sa'd b. Ubade de Mus'ab'a geldiler onun anlattıklarını dinleyerek müslüman oldular.
- Bu kişilerin İslam’a girmeleri Medine halkının Müslüman olmalarını hızlandırdı.

II. Akabe Beyatı:

- Bir yıl sonra Mekke'ye, hac mevsiminde yanında yetmiş kişi ile gelen Mus'ab b. Umeyr, Hz. Peygamber'e İslam'ın Medine'deki hızlı yayılışının müjdesini verirken şöyle demişti: "İslâm'ın girmediği ve konuşulmadığı ev kalmadı." Başta Hz. Peygamber olmak üzere bütün müslümanlar bu habere çok sevindiler.
- Oğlunun Mekke'ye döndüğünü haber alan annesi onu tekrar hapsetmek istedi. Ancak Mus'ab bütün bunlara karşı olgun bir müslüman tavrını takınarak imanında direndi ve annesini bundan vazgeçirdi. Onun annesini islâm'a daveti bir sonuç vermediği gibi annesi de Mus'ab'ı yolundan döndürememişti.

- Mekke’de Hz. Peygamber'in yanında iki ay kadar kalan Mus'ab b. Umeyr, Hicretten on iki gün önce Medine'ye vardı. Hz. Peygamber onu Sa'd b. Ebî Vakkas ve Ebû Eyyûb el-Ensârî ile kardeş ilan etti.
- Bir gün Mus’ab Medine’de Rasûlüllah'ın etrafında oturan müslümanların yanına gitti. Ansızın onu gören müslümanlar şefkatle başlarını kaldırıp baktılar, sonra bakışlarını indirdiler, bazılarının gözleri yaşarmıştı. O'nu eski, döküntü bir elbise içinde görmüşlerdi. Halbuki onun imandan önceki hayatı refah ve bolluk içindeydi.
- Allah Rasûlü bakışlarını ona çevirdi ve mübarek dudaklarından şu sözler döküldü;

- لَقَدْ رَأَيْتُ هَذَا. يَعْنِي مُصْعَبًا. وَمَا بِمَكَّةَ فَتًى مِنْ قُرَيْشٍ أَنْعَمَ عِنْدَ أَبَوَيْهِ نَعِيمًا مِنْهُ. ثُمَّ أَخْرَجَهُ مِنْ ذَلِكَ الرَّغْبَةُ فِي الْخَيْرِ فِي حُبِّ اللَّهِ وَرَسُولِهِ

- *"Mus'ab'ı böyle görüyorum. Mekke'de Kureyş içinde onun kadar ailesinin bolluk içinde gark ettiği kimse yoktur. Ama ailesi onu Allah ve Rasulüne olan sevgisiyle hayra olan rağbetinden dolayı bütün bu nimetlerin bulunduğu ortamdan çıkardılar."*

Savaşlardaki Kahramanlığı

- Bedir savaşında muhacirlerin sancağı onun elindeydi. "Rasûlullah'ın bayraktarı" olarak ün yapmıştı.
- Bedir savaşında elde edilen esirler hakkında halife Ömer, Rasûlullah'a: "Bunların hepsini öldürelim, üstelik herkes kendi akrabasını bizzat öldürsün." demiştir.
- Aynı savaşa Mus'ab b. Umeyr'in öz kardeşi Ebu Aziz bin Umeyr de esir düşmüştü. Ensar'dan bir sahabenin onu bağladığını gördüğünde Mus'ab bin Umeyr, onu bağlayan sahabeye, "Onu sıkıca bağla, çünkü annesi çok zengindir. Bu yüzden sana oldukça fazla miktarda fidye verir" der.

- Bunun üzerine kardeşi Ebu Aziz: "Hani sen benim kardeşimdin. İkimizin annesi bir değil mi?" dedi. Bunun üzerine Mus'ab bin Umeyr: "Şimdi sen benim kardeşim değilsin. Benim kardeşim, seni bağlayan kimsedir" diye cevap verdi.

Uhud Savaşı ve Şehadeti:

- Uhud savaşı öncesi Rasûlüllah, sancağı taşıyacak kimseyi seçmek için inanan yüzleri incelemek üzere ayakta durur. Sonunda Mus'âb'ı çağırır ve sancağı ona teslim eder.
- Uhud savaşı tam Müslümanların zaferiyle sonuçlandığı sanıldığı sırada okçular Rasulullah'ın emrine muhalefet ederler, müşriklerin bozguna uğrayarak çekildiklerini görünce dağın tepesindeki mevkilerini terk ederler fakat onların bu hareketi, müslümanların zaferini hemen bozguna çevirir. Müslümanlar ansızın, dağın tepesinden gelen Kureyş süvarileriyle karşılaşırlar ve çok zayiat verirler.
- Düşmanlar, karışıklık ve korkunun Müslüman saflarını parçaladığını görünce, yakalamak için Rasûlullah'ın etrafında toplanırlar.

- Mus'ab b. Umeyr bu korkunç tehlikeyi sezer. Sancağı yukarı kaldırarak, arslan kükremesi gibi bir tekbir getirir. Hücum edip müşriklerin üzerlerine atılır. Bütün gayesi, düşmanın dikkatini üzerine çekmek, onları Rasûlullah'tan uzaklaştırmaktı.
- Mus'ab'ın son anlarını olayın bizzat şahidi olan sahabi şöyle anlatıyor:
- «Mus'âb İbn-i Umeyr, Uhud günü, sancağı aldı. Müslümanlar saldırıya geçince, Mus'ab bulunduğu yerden ayrılmadı. İbn-i Kumey'e atlı olarak geldi ve Mus'ab'ın sağ eline vurup onu kopardı. Bu arada Mus'âb şöyle diyordu:

- وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ

- ***Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür ya da öldürülürse, gerisin geriye (eski dininize) mi döneceksiniz? Kim (böyle) geri dönerse, Allah'a hiçbir şekilde zarar vermiş olmayacaktır. Allah, şükredenleri mükâfatlandıracaktır.***[2]

---

[2] Al-i İmran, 3/144.

- Sancağı sol eliyle tutup üzerine eğildi. Düşman bu defa sol eline vurup onu da kopardı. Mus'âb sancağın üzerine kapanıp pazılarıyla onu bağrına bastı.
- Yine şöyle diyordu: Muhammed ancak bir peygamberdir, ondan önce de başka peygamberler gelip geçmiştir...
- Bu ayetin Uhud gününe kadar nazil olmadığı ve o gün indirildiği rivayeti, Hz. Mus'ab'ın Allah katındaki değerini ifade eder.
- Düşman bu defa mızrakla saldırıp Mus'âb'a mızrağı sapladı ve mızrak kırıldı. Mus'âb yere düştü ve sancak da düştü...»
- Sancağı hemen Suveybit b. Sa'd ve Ebû'r-Rûm b. Umeyr adlı sahabiler aldılar.

Uhud'da Musab'ın Şekline Bürünmüş Melek

- فَجَعَلَ رَسُولُ اللهِ – صعلم – يَقُولُ لَهُ فِي آخِرِ النَّهَارِ: تَقَدَّمْ يَا مُصْعَبُ.

- Uhud savaşında günün sonlarına doğru, Hz. Peygamber Mus'ab'ı elinde sancakla gördü ve "*ileriye git ey Mus'ab!"* diye emretti.

- فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ الْمَلَكُ فَقَالَ: لَسْتُ بِمُصْعَبٍ. فَعَرَفَ رَسُولُ اللهِ إِنَّهُ مَلَكٌ أُيِّدَ بِهِ

- Fakat o kişi geri dönerek "Ben Mus'ab değilim" deyince Hz. Peygamber onun Mus'ab kılığında savaşan Allah'ın meleklerinden biri olduğunu anladı.

Allah’a Verdikleri Sözü Tutanlar

- Uhud savaşında Ashab-ı kiram'ın ileri gelenlerinden birçok kimse şehid oldu. Mus'ab b. Umeyr de şehitler arasındaydı. Hz. Peygamber Mus'ab'ın mübarek naaşının başucunda oturarak, Uhud şehidleri hakkında nazil olduğu bildirilen şu ayeti okudu:
- **مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا**
- ***"Mü'minlerden öyle er kişiler vardır ki, Allah'a verdikleri sözde sadakat ettiler. Kimi adağını ödedi şehid oldu. Kimi de (şehid olmayı) bekliyor. Onlar verdikleri sözü asla değiştirmediler"*[3]**

---

[3] Ahzab, 33/23.

- Hz. Peygamber şehitlere hitaben şöyle buyurdu:
- إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ يَشْهَدُ أَنَّكُمُ الشُّهَدَاءُ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.
- *«Allah'ın Rasülü şehadet eder ki: Siz kıyamet gününde Allah katında, şehid kimselersiniz».*
- Arkasından yanındaki arkadaşlarına şöyle dedi:
- أَيُّهَا النَّاسُ زُورُوهُمْ وَأْتُوهُمْ وَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ. فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُسَلِّمُ عَلَيْهِمْ مُسْلِمٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا رَدُّوا عَلَيْهِ السَّلَامَ
- *«Ey insanlar! Onları ziyaret ediniz, onlara gelip selâm veriniz. Canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, kıyamet gününe kadar, birisi onlara selâm verse, onlar o kimsenin selâmını alırlar»*

Defnedilmesi

- Hz. Mus'ab şehid edildiğinde kırk yaşlarında idi. Bir zamanlar zenginlik ve refah içinde yaşayan bu değerli insanı kefenleyecek bir örtü dahi bulunamamıştı. Hz. Peygamber, yanına geldiğinde Mus'ab b. Umeyr eski bir hırkanın içinde saçları dağılmış, vücudu ise kılıç ve mızrak darbeleriyle parçalanmış bir durumda yatıyordu.
- Hz. Peygamber üzüntülü bir halde şunları söyledi: *"Seni Mekke'de gördüğümde, senden daha güzel giyinen, senden daha yakışıklı kimse yoktu. Şimdi ise, kefen olarak sarılmış hırkadan başın dışarıda kalıyor."* Vücudunun açıkta kalan kısmını güzel kokulu otlarla kapattıktan sonra o mübarek sahabiyi de Uhud şehidleri arasına defnettiler.
- Allah yolunda canını feda eden bu aziz şehid sahabı için Ashab-ı Kiram'dan Habbab b. Eret şunları anlatıyor:

- هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – فِي سَبِيلِ اللَّهِ نَبْتَغِي وَجْهَ اللَّهِ فَوَجَبَ أَجْرُنَا عَلَى اللَّهِ فَمِنَّا مَنْ مَضَى وَلَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا.

- "Biz Hz. Peygamberle birlikte Medine'ye yalnız Allah rızası için hicret ettik. Artık mükâfatını Allah'tan bekleriz. Arkadaşlarımız arasında bu nimetlerden tatmadan âhirete gidenler vardır.

- مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ. قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ شَيْءٌ يُكَفَّنُ فِيهِ إِلَّا نَمِرَةً. قَالَ فَكُنَّا وَضَعْنَاهَا عَلَى رَأْسِهِ خَرَجَتْ رِجْلَاهُ وَإِذَا وَضَعْنَاهَا عَلَى رِجْلَيْهِ خَرَجَ رَأْسُهُ.

- Mus'ab b. Umeyr bunlardan biridir. O Uhud günü şehid olmuştu da, kendisini saracak bir kefen dahi bulamamıştık. Yalnız şehidin bir kaftanını bulmuş ve bu aziz şehidi ona sarmaya çalışmıştık. Ancak başını örterken ayakları açılıyor, ayaklarını kapatırken de başı açığa çıkıyordu.

- **فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ: اِجْعَلُوهَا مِمَّا يَلِي رَأْسَهُ وَاجْعَلُوا عَلَى رِجْلَيْهِ مِنَ الْإِذْخَرِ.**

- Bu durum karşısında Hz. Peygamber bize şehidin başını örtmemizi ve ayaklarının üstüne de ızhîr denilen kokulu ottan koymamızı emretti"